

УДК 32:351.86

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.45.26>

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Андрій Шемчук

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби,
кафедра парламентаризму
вул. Антона Цедіка, 20, 03057, м. Київ, Україна*

У статті уточнено поняття «політична безпека»; визначено її складові – зовнішня і внутрішня та їх функції, виконання яких сприяє забезпеченню організаційної сталості держав, їхніх систем управління та ідеологій, які забезпечують їм легітимність.

З'ясовано, що дослідженню проблем безпеки приділили увагу достатня кількість науковців, але більшість із них розглядали питання економічної, інформаційної й іншої безпеки; меншість – політичній безпеці, яка є міждисциплінарною категорією і виступає об'єктом дослідження не лише в політології та публічному управлінні, а й в новому напрямі науки про безпеку – секьюритології, яка ще не має достатньої теоретико-методологічної бази.

З'ясовано, що політична безпека забезпечує вирішення лише тієї частини задач національної і державної безпеки, яка включає, зокрема, усунення і врегулювання політичних конфліктів та глобальних викликів, пов'язаних із конфліктом світогляду та чинниками консолідації в соціумі, формуванням національної ідеї та творенням політичної нації, стратегічним партнерством та врегулюванням регіональних питань, «заморожених» і відкритих воєнних конфліктів. Її суб'єктами виступають президент, парламент, виконавчі органи влади, служба безпеки, державна прикордонна служба, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, збройні сили, інші військові формування, утворені згідно із законами країни, громадяни країни та їх об'єднання.

Визначено, що об'єкти забезпечення політичної безпеки в країні утворюються конституцією і нормативно-правовими актами.

Охарактеризовано конституційний правовий базис провідних демократичних державах світу (США, Франція, Німеччина, Турція, Польща), який окреслює характер відносин суб'єктів політичної безпеки та магістральні вектори розвитку суспільства, які потребують політичного (невоєнного, «м'якого») захисту.

Запропоновано посилити координацію відомств, державних і недержавних інституцій, які гарантують чи підтримують забезпечення політичної безпеки в Україні, особливо в умовах воєнного стану.

Ключові слова: безпека, політична безпека, державна безпека, національна безпека, парламент.

Постановка проблеми. На початку 90 рр. ХХ ст. поняття політичної безпеки пов'язувалося з ліберальним утопічним прагненням до миру на світовій арені після Холодної війни. Через певний час її розглядали як дискусію навколо природи й законності гуманітарної допомоги. У другому десятилітті ХХІ ст. постала потреба значно складнішої і досконалої дискусії навколо цієї концепції. Адже встановлено, що суб'єктами дослідження політичної безпеки є національні інтереси та основні загрози особистості, суспільству і держави, а її об'єктами дослідження – суспільство, особистість і держава.

Не зважаючи на трансформаційні процеси, які відбуваються у світі, важливими залишаються питання організаційної сталості держав, їхніх систем управління, а також ідеологій, які забезпечують їм легітимність. У ході дослідження з'ясовано, що поняття політичної безпеки до цього часу продовжує залишатися мало вивченим, підходи до його формулювання зазнають змін згідно з трансформацією загальних суджень щодо політичної науки та вимагають уточнень і доповнень.

Відповідно до Доповіді Організації Об'єднаних Націй щодо стану людського розвитку, що було оприлюднено 1994 року, політичною безпекою є одна із категорій, яка виражає головні потреби безпеки особи. Нині, політична безпека розглядається як забезпечення органами публічної влади достатнього рівня захищеності інтересів держави від впливу зовнішніх і внутрішніх викликів, загроз і небезпек, а також – як відсутність загроз базовим цінностям суспільства і держави.

Однак у сучасних умовах з'являються нові виклики і небезпеки, які потребують нових шляхів усунення. Важливими, серед них є ті, що «ґрунтуються на збільшенні довіри й підтримки з боку громадян, зростанні чисельності людей, які турбуються про утвердження існуючого політичного ладу та усвідомлено сприяють його політиці, висуненню у владу достойних громадян» [13].

Тому, питання дослідження проблем політичної безпеки залишаються актуальними і потребують додаткового теоретичного і практичного обґрунтування.

Аналіз останніх наукових досліджень. Дослідженню окремих аспектів політичної безпеки присвячено праці вітчизняних науковців: Ю. Павлютіна, в якій розглядаються інструменти політичної безпеки – економічні, інформаційні, нормативно-правові, політичні, воєнні [9]; О. Власюк, в якій розглядаються різні сфери безпеки держави (внутрішньополітична, зовнішньополітична, економічна, гуманітарна і соціальна, регіональна, воєнна, інформаційна), а також забезпечення національної безпеки України в умовах російської агресії» [2]; О. Косілова – зміст поняття «політична безпека», роль і значення політичної безпеки в системі національної безпеки [6]; Х. Приходько – конституційно-правового контексту політичної безпеки України, яка є складовою національної безпеки держави [10]; М. Орел – «доцільність розробки Стратегії забезпечення політичної безпеки України, яка розглядається автором як своєрідний інструмент суб'єктів державного управління [8].

Варто зазначити, що у науковому дискурсі дослідження політичної безпеки держави є надто опосередкованим, а визначення самого терміну «політична безпека» достатньо обмежене, що потребує поглиблення наукових розробок у даному напрямку. Більшість наукових поглядів зосереджені на розгляді політичної безпеки як комплексу спеціальних заходів захисту конституційного ладу, забезпечення державотворення та формування ефективної державної політики, що особливо загострилося в умовах військового протистояння України Російській Федерації [17].

Мета дослідження. Уточнити сутність і структуру поняття «політична безпека» і на їх основі проаналізувати стан її забезпечення у провідних демократичних державах світу і в Україні.

Виклад основного матеріалу. Термін «безпека» визнається як міждисциплінарна категорія, яка характеризує «діяльність людей, суспільства, держави, світового співтовариства народів щодо виявлення, запобігання, послаблення, відвернення загрози, здатної загубити їх, позбавити матеріальних і духовних цінностей, завдати невідшкодованих збитків, заблокувати шляхи для прогресивного розвитку» [12, с. 32].

Поняття «безпека» набуло поширення ще в XII столітті. Воно означало спокійний стан духу особи, яка почувалася захищеною від будь-якої небезпеки. Перший раз поняття «державна безпека» було використано в «Положенні про заходи до охорони державного порядку та громадського спокою» від 14 серпня 1881 року. Термін «національна безпека» запроваджено в політичну лексику 1904 р. тодішнім президентом Сполучених Штатів Америки Т. Рузвельтом. З того часу, в основному з воєнно-політичного погляду, в США, а також інших західних державах під «безпекою» (security) розуміють стан, який вважається наслідком виконання оборонних заходів, що покращують захист держави від ворожих актів або інших типів зовнішнього втручання. Крім того, безпеку вивчають як сукупність заходів заради захисту від будь-якого зовнішнього впливу, націленого на порушення результативності діяльності об'єкта.

Водночас розрізняють воєнну, екологічну, економічну, інформаційну, пожежну, політичну, продовольчу, радіаційну, соціальну, технічну, транспортну, фінансову, ядерну безпеку.

Згідно з визначенням, поданим у Доповіді ПРООН про людський розвиток 1994 року, зважаючи на свою природу, переважне число громадян рефлексивно усвідомлюють, що значить безпека – зменшення голоду, хвороб, злочинності й репресій.

Додана вартість оприлюднення Доповіді ПРООН 1994 року полягала не тільки у визначенні терміну «безпека людини», але й в обґрунтуванні цієї концепції приналежно до людської гідності. Це було результатом, по-перше, зростаючого визнання того, що громадянські війни та внутрішньодержавні конфлікти переважають звичайні міждержавні конфлікти і стають дедалі більшим джерелом людських страждань; по-друге, поширення процесів демократизації у всій міжнародній системі; по-третє, появі гуманітарного втручання та по-четверте, зростаючому усвідомленню того, що динаміка глобалізації сприяє розповсюдженню бідності, безробіття та соціальному викривленню, спричиненими економічними кризами [14].

А втім варто звернути увагу на те, що, визначаючи термін «політична безпека», Доповідь ПРООН головною категорією вважає якраз поняття «страху загрози». Політична безпека розумілася як «запобігання урядовим репресіям, запобігання систематичному порушенню прав людини та усуненню загроз мілітаризації (окупація, заперечення прав на самовизначення)» [15].

Зокрема, під *політичною безпекою держави* ми розуміємо *високий* рівень ефективності державної політики щодо забезпечення захищеності національних інтересів політичної сфери, що в свою чергу передбачає таку організацію діяльності інститутів державного управління, що несуть відповідальність за гарантування та захист політичного суверенітету, територіальну цілісність, політичну незалежність, яка повністю задовольняє потребу у забезпеченні конституційного ладу держави, тобто формуванні та реалізації нею незалежної внутрішньої та зовнішньої політики (*авторське визначення*).

Зазначимо, що збалансована внутрішня політична безпека держави віддзеркалює стан її політичної системи, що гарантує сталий розвиток соціуму, виражає інтереси всіх його соціальних прошарків, допомагає об'єднати народ та дає змогу результативно розв'язувати завдання економічного, соціального і культурного розвитку.

Її, як правило, досягають за допомогою результативної, соціально орієнтованої, узгодженої роботи державних органів, а також інститутів громадянського суспільства, що забезпечують і захищають політичні, соціальні інтереси людини й груп суспільства, допомагають досягти стану громадської злагоди й соціального партнерства на внутрішньому рівні країни.

До головних складників внутрішньої політичної безпеки віднесено:

- державно-управлінський складник, який гарантує результативне функціонування державної влади й системи управління органами державної влади різних рівнів;
- суспільно-політичний складник, в структурі якого виражаються й гарантуються політичні інтереси деяких категорій громадян й соціуму загалом, створюються відповідні умови для соціально-політичних прав громадян, здійснюється їхня політична діяльність в несилових видах;
- суспільно-конфліктологічний складник, який гарантує ненасильницьке вирішення внутрішніх суспільних конфліктів;
- ідеологічно-інформаційний складник, який ґрунтується на ідеологічному, соціально-психологічному й інформаційному забезпеченні суспільно-політичної стабільності.

Зовнішня політична безпека держави є сукупністю заходів з метою створення відповідних умов для зовнішньополітичної стабільності за допомогою формування дієвого механізму утвердження державного суверенітету, її правового й політичного статусу на світовому та регіональному рівнях.

Її головними складниками, які забезпечують зовнішньополітичну стабільність держави, є: захист територіальної цілісності та недоторканності кордонів; захист зовнішнього державного суверенітету від політичного диктату; зростання кількості країн-стратегічних партнерів і можливих союзників; співробітництво з іншими країнами в правовій, політико-дипломатичній, економічній, військово-політичній та інформаційній галузях.

Схематично продемонструємо складові внутрішньої і зовнішньої систем політичної безпеки та їх основні функції (див. рис. 1).

Як бачимо з рис. 1, для забезпечення політичної безпеки в державі мають бути реалізовані всі її складові та їхні функції. І цьому має сприяти створений конституційний правовий базис, який окреслює характер відносин суб'єктів політичної безпеки та магістральні вектори розвитку суспільства, які потребують політичного (м'якого) захисту.

Наприклад, у США це Стратегія національної безпеки США; у ФРН – «Біла книга» про безпеку від 1972 року, яка змінюється кожні 14 років за такими векторами інтересів, як конституційні права й свободи нації, стратегічні інтереси, міжнародна співпраця; в Туреччині – «Політичний документ про національну безпеку»; у Великобританії – Стратегія національної безпеки Великобританії «Безпека у взаємозалежному світі», яка періодично змінюється, але сталою залишає концепцію політичного і воєнного лідерства у світі; у Польщі – Стратегія національної безпеки Польщі, положення якої впорядковані

Система політичної безпеки	
Внутрішня складова	Зовнішня складова
- віддзеркалює стан політичної системи; - гарантує сталий розвиток соціуму; - виражає інтереси всіх його соціальних прошарків; - допомагає об'єднати народ; - сприяє вирішенню завдань економічного, соціального і культурного розвитку	- сприяє захисту територіальної цілісності та недоторканності кордонів; - сприяє захисту зовнішнього державного суверенітету від політичного диктату; - забезпечує зростання кількості країн-стратегічних партнерів і можливих союзників; - забезпечує співробітництво з іншими країнами в правовій, політико-дипломатичній, економічній, військово-політичній та інформаційній галузях

Рис. 1. Система політичної безпеки, її складові та функції

із Стратегічною концепцією НАТО та Європейською стратегією безпеки; в Україні – Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» [11], яка визначає: пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі та основні напрями державної політики у сфері національної безпеки; поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов; основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки; напрями та завдання реформування й розвитку сектору безпеки і оборони; ресурси, необхідні для реалізації Стратегії.

У зазначених документах висвітлюють систему офіційних поглядів на роль відповідної держави у світовому порядку, її національні цінності, завдання, цілі та інтереси, яких вона намагається досягнути та забезпечити зовнішній та внутрішній політиці, разом із тим містить і норми про сили, засоби та способи попередження або знешкодження загроз як ззовні, так і зсередини держави. На їх основі вибудовується законодавча база, яка визначає основи організації та принципи функціонування системи забезпечення безпеки.

Водночас такі стратегічні документи містять положення, які «стають орієнтиром для формування та реалізації єдиної загальнодержавної політики у сфері захисту національних інтересів, розробки більш вузьких концепцій та доктрин забезпечення безпеки в найважливіших сферах на кшталт військової, міжнародної, економічної, екологічної, інформаційної» [5, с. 3–4].

На макрорівні конституційно-правові гарантії політичної безпеки мають значення правил гри, котрі формують поведінку політичних суб'єктів. Це «червоні лінії», котрі неможливо ліквідувати чи подолати, не досягнувши конституційного консенсусу, а також значних консультацій. За В. Антоновим, «політичній системі держави притаманні певні особливості, зокрема: вона відображає найбільш суттєві аспекти економічного ладу держави; визначає зміст та джерело утвердження державної влади; закріплює на законодавчому рівні принципи діяльності інститутів політичної влади та їх спрямованість; закладає конституційно-правове підґрунтя системи забезпечення національної безпеки та оборони; визначає засади внутрішньої та зовнішньої політики держави» [1, с. 75].

Розбіжності між конституційно-правовим визначенням і політичним досвідом зумовлюють додаткові умови для виникнення викликів перед політичною безпекою. Ними можуть стати руйнівна політична поведінка, неправильний вибір політичних альтернатив, односторонні дії без консультацій з іншими учасниками політичного процесу на базисі своїх егоїстичних переконань і потреб. Як переконує В. Антонов, «більшість сучасних політичних партій характеризується як де-факто виборчі проекти, мета яких – отримання влади, а не лобювання інтересів тієї чи іншої спільноти та пошук суспільного консенсусу. Влада використовується ними як засіб отримання (розподілу) матеріальних ресурсів, а не як інструмент суспільного розвитку держави» [1, с. 76].

Тому для забезпечення політичної безпеки в кожній країні формується власна система, *об'єктами* якої є політичні права й свободи, щоденні види вираження політичних інтересів, а також політичної діяльності громадян; громадські інститути й суспільні відносини в їх політичній площині; держава, її конституційний лад, суверенність, незалежність та територіальна цілісність, спадковість демократичних традицій функціонування, а її *суб'єктами* виступають президент, парламент, виконавчі органи влади, служба безпеки, державна прикордонна служба, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, збройні сили, інші військові формування, утворені згідно із законами країни, громадяни країни та їх об'єднання.

У США, наприклад, для напрацювання Стратегій національної безпеки створена відповідна типова структура й виділяються складники у формі *фундаментальних інтересів*, які виражаються у вигляді «забезпечення безпеки, процвітання та свободи американського громадянського суспільства; доктрини, яка забезпечує національні інтереси в розумінні конкретного діючого президента США та місія держави, її цілі та завдання у відповідності із сучасними реаліями; визначених цільових установок, які будуть реалізовуватись силами суб'єктів безпеки, якими в США можуть поставати президентські адміністрації, державні структури, групи впливу, комерційні та некомерційні організації тощо» [16].

Наголосимо, що перший раз безпекову стратегію США презентувала Адміністрація Р. Ніксона, а 1986-го р. було ухвалено закон Голдуотера-Нікольса, відповідно до якого «Стратегія національної безпеки» визначена обов'язковим документом для кожної нової адміністрації президента США. Сполучені Штати Америки формують свої стратегії, базуючись на концепції беззаперечного й тотального домінування (лідерства) з позиції сили, яка ґрунтується на принципах цілковитої переваги у воєнному, технологічному, економічному, інформаційному секторах. У низці новітніх засобів безпекової політики США, крім того, значущу функцію мають невійськові інструменти – економічні, фінансові, науково-технологічні, інформаційні, культурні тощо, котрі умовно об'єднуються поняттям «м'який вплив», що істотно збільшує змоги держави бути не лише центром тяжіння для інших акторів міжнародних відносин, а й чинити на них результативний несиловий тиск.

Як зауважується, США забезпечують лідерство з позиції сили. Однак «розумна» стратегія безпеки не ґрунтується тільки на військовій силі. Концепція «розумної сили... передбачає вдосконалення, збалансування й інтеграцію усіх силових інструментів: оборони, дипломатії, економіки, допомоги з розвитку, внутрішньої безпеки, розвідки, стратегічних комунікацій, потенціалу американського народу і приватного сектора» [3, с. 5].

Здійснивши аналіз системи забезпечення безпеки іноземних держав, можливо дійти висновку, що здатність держави результативно виконувати забезпечення політичної безпеки залежить від результативної координації відомств, державних і недержавних інституцій, котрі гарантують чи підтримують забезпечення безпеки. Її головними принципами є: законність державної влади; демократична спадщина системи правління й політичного устрою; додержання балансу політичних інтересів людини, соціуму, держави; перевага ненасильницьким заходам під час розв'язання внутрішніх і зовнішніх проблем, яким властивий політичний характер; вчасність, комплексність і відповідність заходів забезпечення політичної безпеки держави; стабільність у суспільстві, а також злагода серед громадян; цілісність і збалансованість системи політичної безпеки, її інтегрованість у систему національної безпеки.

Наразі в політичній науці намагаються виділити показники (індикатори) політичної безпеки, завдяки котрим можна виокремити виклики й загрози політичній безпеці держави.

Система показників політичної безпеки суспільства є сукупністю найважливіших макрополітичних показників. Вони характеризують відповідність стану суспільної системи визначеним критеріям політичної безпеки. Функція таких індикаторів полягає в «попередженні» про порогові або небезпечні зміни політичного стану. Відхилення вимірюваних параметрів цих показників від визначеного як оптимальний рівень, що характеризує стан політичної безпеки і визначає національний інтерес у цій галузі, є свідченням загрозливих впливів.

До другої половини XX ст. система політичної безпеки, в основному, була спрямована на захист інтересів та потреб політичної і політико-управлінської еліти [4] та захист політичного ладу. Нині, як зазначають науковці [7], ця система набула нових функцій, пов'язаних із:

- політизацією всього суспільного життя і переростанням негативних економічних, соціальних, духовно-етичних, криміногенних та інших процесів у політичні загрози;
- підвищенням погроз і викликів міжнародного плану, які здатні підірвати або ослабити зовнішньополітичні позиції держави, а від так і збільшенням функції аналізу, прогнозу і розробки заходів проти негативних процесів в основних сферах життя суспільства;
- зміцненням політичної потужності держави як здатності влади, державного і суспільного устрою використовувати матеріальні і духовні ресурси країни на виконання завдань, що стоять перед нею;
- реальним повномасштабним воєнним вторгненням РФ на територію України, розпочатим 24 лютого 2022 року.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження дійшли висновку, що політична безпека як наукова категорія політології – видова складова національної безпеки, яка характеризується високим рівнем ефективності державної політики щодо забезпечення захищеності національних інтересів політичної сфери; має зовнішню і внутрішню складові; забезпечується суб'єктами політичної влади в державі.

Подальшого вирішення потребують питання розвитку теоретичних аспектів політичної безпеки й ефективність їх практичного застосування в публічній політиці. Також важливим є розвиток нового напрямку у науці про безпеку (секьюритологія), яка досі до кінця не сформувалася й не одержала потужної теоретико-методологічної основи та чіткої структури.

Список використаної літератури

1. Антонов В.О. Національна безпека як конституційно-правова гарантія політичної системи України. Часопис Київського університету права. 2014. № 4. С. 75–79.
2. Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. праці. К. : НІСД, 2016. 528 с.
3. Городня Н. Стратегія національної безпеки США 2015 р.: нові акценти і пріоритети. Вісник Київського університету. Історія. 2014. Вип. 5(123). С. 5–9.
4. Елітознавство: підручник /кол. Автор.; за ред.. В.А.Гошовської, Л.Г.Комахи. 2-е видання, перероблене та доповнене. Кітв: Вид-во «Центр учбової літератури», 2022. 220 с.
5. Забезпечення безперервності процесу управління у сфері національної безпеки. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень: веб-сайт. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/3257>
6. Косілова О.І. Політична безпека в системі національної безпеки України. Правова інформатика. 2011. № 1 (29). С. 72–78.
7. Кравчук О. Особливості політичної безпеки України. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, 2011. Вип. 23. С. 85–89.
8. Орел М. Г. Концептуальна структура процесу розробки стратегії забезпечення політичної безпеки. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 1. С. 86–92.
9. Павлютін Ю. Політична безпека в системі заходів із забезпечення національної безпеки України. Честь і закон, 2020. Том 4 № 75. С. 49–55. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2020/4/75/220566>
10. Приходько Х.В. Політична безпека України: конституційно-правовий контекст. Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 1. С. 36–40.
11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»; Указ Президента України №392/2020 <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

12. Циганов В.П. Політична безпека і безпечна політика : складові, ознаки, стан, тенденції. К. : Ніка центр, 2006. 112 с.
13. Шемчук Андрій. Основні загрози політичній безпеці України та шляхи їх усунення. Вітчизняний парламентаризм: сучасні виміри гідності та свободи українського народу : матеріали щорічного Всеукраїнського круглого столу (Київ, 23 листоп. 2022 р.) : / за заг. ред. Л.Г. Комахи, В.А. Гошовської. – Київ : Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби КНУ імені Тараса Шевченка, 2022.
14. Acharya, A. (2001). Human security: East versus west. *International Journal*, 56, 442-460.
15. UNDP. (1994). *Human Development Report 1994*. (p. 226). New York
16. Snider D.S., *The National Security Strategy: Documenting Strategic Vision*. Strategic Studies Institute, U.S. Army War College. Carlisle Barracks, March 15, 1995. p. 21 p.
17. Valentyna Goshovska, Artem Gandziuk, Lydiia Danylenko, Andrii Shemchuk, Andrii Hachkov. Problems of information provision of political security of Ukraine. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 2022, special issue 12/02-XXX p. 134–139. ULR: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120231/papers/A_24.pdf (Web of science).

THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS OF POLITICAL SECURITY

Andriy Shemchuk

*Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service,
Department of Parliamentarism
Anton Tsedik str., 20, 03057, Kyiv, Ukraine*

The article specifies the concept of "political security"; its components are determined – external and internal and their functions, the performance of which contributes to ensuring the organizational stability of states, their management systems and ideologies that provide them with legitimacy.

It was found that a sufficient number of scientists paid attention to the study of security problems, but most of them considered the issues of economic, information and other security; the minority – political security, which is an interdisciplinary category and is the object of research not only in political science and public administration, but also in the new direction of the science of security – securitology, which does not yet have a sufficient theoretical and methodological base.

It was found that political security provides a solution to only that part of the tasks of national and state security, which includes, in particular, elimination and settlement of political conflicts and global challenges related to the conflict of worldview and factors of consolidation in society, the formation of a national idea and the creation of a political nation, strategic partnership and settlement of regional issues, "frozen" and open military conflicts. Its subjects are the president, parliament, executive authorities, security service, state border service, local state administrations, local self-government bodies, armed forces, other military formations formed in accordance with the laws of the country, citizens of the country and their associations.

It was determined that the objects of ensuring political security in the country are approved by the constitution and regulatory legal acts.

The constitutional legal basis of the leading democratic states of the world (USA, France, Germany, Turkey, Poland) is characterized, which outlines the nature of relations between subjects of political security and the main vectors of society's development, which require political (non-military, "soft") protection.

It is proposed to strengthen the coordination of departments, state and non-state institutions that guarantee or support the provision of political security in Ukraine, especially in the conditions of martial law.

Key words: security, political security, state security, national security, parliament.